

Олексій Іванович Троценко – ветеран, енергетик, людина

*Йому судилось стати батьком міста!
Йому даровано нелегкий нести хрест –
Першопрохідця із великим хистом
Творити велетня по імені ХАЕС!
Н. В. Кухоцька*

Ці слова про Олексія Івановича Троценка, жителя міста Нетішина, першого директора Хмельницької атомної електростанції. Народився він 22 липня 1927 року в с. Андріївка Черняхівського району Житомирської області. В 1935 році разом з батьками переїздить в Полтавську область, в 1940 – на Львівщину, де в 1941 році закінчив семирічку. 3 серпня 1944 року працював секретарем Рава-Руського міськторгу [1]. В 17 років добровольцем пішов на фронт. Служив рядовим піхоти. Воював у 201 стрілецькому полку 2 Білоруського фронту. В боях за місто Щецін (Берлінський напрямок) отримав поранення, тому День Перемоги боєць Троценко зустрів у дивізійному лазареті. Після одужання – знову в стрій. 3 1945 року по 1952 рік служив в складі військ Північної групи (Польща) [10].

Після демобілізації повернувся на Львівщину, в м. Рава-Руська, де очолив районний комітет ДТСААФ. Паралельно навчається в вечірній школі. В 1955 році закінчує 10 класів і вступає до Львівського політехнічного інституту на енергетичний факультет. Після закінчення інституту працює машиністом котла, начальником зміни турбінного цеху, секретарем парткому, начальником котлотурбінного цеху №1 Придніпровської ДРЕС на Дніпропетровщині. З 1974 р. по листопад 1977 року – заступник директора, заступник головного інженера Запорізької ДРЕС (м. Енергодар).

Без відриву від виробництва здобув другу вищу освіту. В 1969 році закінчив Московський інженерно-економічний інститут, отримавши спеціальність інженер-економіст.

Для покриття дефіциту електричних потужностей у Західному регіоні України, а також для постачання електроенергії в країні РЕВ (Рада Економічної Взаємодопомоги) урядом СРСР було прийнято рішення про будівництво Хмельницької атомної електростанції.

4 лютого 1977 р. Міністерство енергетики та електрифікації СРСР видало наказ № 46/а «Про початок робіт на будівництві Хмельницької АЕС» [4, 15]. Розпочалося широкомасштабне будівництво. У листопаді цього

ж року наказом Міністерства енергетики СРСР директором ХАЕС, що будувалася, було призначено Олексія Івановича Троценка. 14 листопада 1977 року він приступив до роботи [16, 8]. Саме він стояв біля витоків будівництва міста Нетішина і Хмельницької АЕС. З самого початку проймався відповідальністю за долю історичної справи, творцем якої став.

Нелегким був шлях першопрохідців. Місцевість, де будувався об'єкт (невеличке село Нетішин на межі Хмельницької і Рівненської областей) – ліси, болота, піски, бездоріжжя. В селі півтори тисячі жителів [6, 4].

Олексій Іванович був в числі перших 19 працівників Дирекції ХАЕС. З часом приєдналися будівельники. В ті дні все потрібно було починати з нуля. На будівництво постійно прибували люди, техніка. Було відчуття, що знову на фронті. Увесь «штаб» містився в трьох вагончиках в районі старого млина, а сама Дирекція – в маленькій хатині в м. Славути [15, 9]. По весняному бездоріжжю проїхати було неможливо, тому директору ХАЕС виділили персональний бронетранспортер, щоб мав змогу бути на всіх об'єктах будівництва. Побут не влаштований [7, 6]. Тому пріоритетним напрямком в своїй керівній діяльності Олексій Іванович вбачав спорудження житла та об'єктів соціальної інфраструктури. Вже в 1978 р. приступили до будівництва їдальні, гуртожитків, продмагу, школи, дитячого садка. За короткий час будівельниками були здані їдальня, магазин, гуртожиток на 470 місць (1978 р.), причому здали його з заправленими ліжками, килимками.

І хоча головним завданням було пуск атомної, Олексій Іванович докладав чимало зусиль, щоб поряд з ХАЕС виростало місто-супутник Нетішин. Доводилось навіть вдаватись до хитрощів, щоб разом з житлом будувати споруди соціального і культурного призначення. Міністр енергетики СРСР Петро Непорожній зауважував: «Блока ще немає, а ви стадіон будете» [6, 4; 7, 4]. До пуску блока побудували Палац культури, музичну школу, кінотеатр, гуртожитки, магазини, дитячі садочки, дві школи, автовокзал, басейн, поліклініку. Олексію Івановичу за такі «дії» діставалось по господарській і по партійній лінії. Та директор від свого не відступав, піклуючись про людей. Водночас дбав, аби зберегти максимальну кількість сосен у місті, коли зводились будівлі. Була домовленість, що за кожне зрізане без потреби дерево винуватець платитиме півтори тисячі рублів. А тим, хто збереже «мешканку» колишнього бору, – премія. І це спрацювало – її у розмірі п'яти тисяч було видано будівельникам, які замість п'ятнадцяти стовбурів зітнули у першому житловому масиві на три менше [11, 2].

Займаючи високу керівну посаду, залишався простим, демократичним та людяним. Штрих із спогадів. «Обідня перерва. Робітнича їдальня №1 у м. Нетішин. Черга робітників та службовців, інженерно-технічних працівників – десь чоловік на 40, яка поволі рухається до віконця роздачі.

Займаю чергу. Дивлюсь, – а переді мною, тобто крайнім у ній, з підносом у руках – сам генеральний директор Хмельницької АЕС Олексій Іванович Троценко! Черга, помітивши його, захвилювалась, зарухалася, – мовляв, Олексію Івановичу, у вас і так обмаль часу, тож ідіть без черги. Та ні, я так як усі. Ось і нагода буде поспілкуватися із вами, у так би мовити, неформальній обстановці,» – такою була відповідь» [8, 6].

Постійно піклувався про колектив енергетиків і будівельників [15, 1], всіх мешканців міста.

До травня 1986 року Олексій Іванович Троценко працював директором Хмельницької АЕС. Потім обіймав посаду заступника директора з кадрів, згодом – начальника об'єднаного підсобного господарства електростанції. Під його керівництвом будувалися рибне господарство і теплиці.

Довгі роки відстоював право на життя ХАЕС у пресі, докладав чимало зусиль, щоб перший блок працював безпечно і надійно, вболівав за долю ХАЕС, взагалі, вважав себе її патріотом [2, 4].

Рішенням двадцять другої сесії Нетішинської міської ради IV скликання за багаторічну сумлінну працю та вагомий особистий внесок у соціально-економічний розвиток міста Нетішина Троценку Олексію Івановичу присвоєно звання «Почесний громадянин міста Нетішина» [13; 17, 1] і урочисто вручено посвідчення №1 почесного мешканця міста. Чимало має він бойових та трудових відзнак та нагород: Почесний енергетик України, кавалер ордена Великої Вітчизняної війни II ст., орденів Знак пошани, Богдана Хмельницького, «За мужність» III ст. Його також нагороджено медаллю «За доблесну працю», Почесною грамотою Кабінету міністрів України. 9 травня 2010 року Олексію Івановичу від імені предстоятеля УПЦ блаженішого митрополита Володимира вручено церковний орден Святого Георгія Побідоносця [14, 3].

Та найвища нагорода – стабільна робота атомної станції, мирне і щасливе життя міста Нетішина, в якому живе його сім'я: дружина, сини, внуки. Сини Олег та Сергій гідно прийняли трудову естафету з батьківських рук. Обидва досвідчені фахівці-атомники, працюють на ХАЕС.

Олексій Іванович Троценко незабаром відзначить своє 83-річчя. Зараз на пенсії. Очолює секцію ветеранів військової служби в Нетішинській міській організації ветеранів [9, 59]. Все своє життя він намагався зробити якомога більше добра для людей, для сім'ї, для міста, для держави. «Він вже себе увічнив в людях», – так написав про нього поет Віктор Гусаров [5, 5; 12, 13]. Недаремно Нетішин і нетішинці вважають його своїм батьком [3, 1].

Література

1. Автобіографія Троценка Олексія Івановича від 22 листопада 1977 року (копія) // Поточний архів автора.
2. В полеміці він також невідомий і високий // Перспектива. – 2007. – 21 липня. – № 30. – С. 4-5.
3. Гусаров В. Батько // Перспектива. – 2007. – 21 липня. – № 30. – С. 1.
4. Гусаров В. Енергія єднання. – Бм., бд.
5. Гусаров В. Справа його життя: Поема // Перспектива. – 2007. – 22 грудня. – № 53. – С. 5.
6. Гусаров В. Три веги судьбы Алексея Троценко // Перспектива. – 2007. – 5 травня – № 19. – С. 4-5.
7. Гусаров В. Три пори долі Олексія Троценка // Енергоатом України. – 2003. – № 3. – С. 4-5.
8. Дейкалюк О. Хрещеному батькові Хмельницької АЕС і Нетішина – 80! // Трудівник Полісся. – 2007. – 20 липня. – № 30. – С. 6.
9. Книга пам'яті та поваги. Нетішин. Солов'є. 1939-1945 рр.: Історико-меморіальне видання. – Шепетівка, 2007. – С. 59.
10. Короткі біографічні дані Троценка Олексія Івановича від 22.08.2005 року // Фонди Міського краєзнавчого музею м. Нетішина. – Кн-13823 /Дк-1890.
11. Мазаний В. Нам спокій тільки сниться // Перспектива. – 2010. – 8 травня. – № 19. – С. 1-3.
12. Нетішинських талантів дивовіт: Літературно-мистецький альманах. – Шепетівка, 2008. – Вип. 2. – С. 8-14.
13. Рішення двадцять другої сесії Нетішинської міської ради IV скликання № 24 «Про присвоєння звання «Почесний громадянин міста Нетішина» від 20 жовтня 2004 р. // Фонди Міського краєзнавчого музею м. Нетішина. – Кн-8524 / Дк-680.
14. Свято зі сльозами на очах // Нетішинський вісник. – 2010. – 14 травня. – № 19. – С. 3.
15. Славні ювілеї Олексія Троценка // Енергобудівник. – 2007. – 20 липня. – № 29. – С. 1.
16. Троценко Л. А. Хмельницька АЕС. – Нетішин: ВДРП ВП ХАЕС, 1999.
17. Чергова сесія міської ради прийняла рішення... // Перспектива. – 2004. – 23 жовтня. – № 43. – С.1.